Timişoara, 1895. Anul II. Nr. 153. Marţi în 11 (23) Iuliu.

DREPTATEA

Apare în fie-care di de lucru la amiadi.

Preţul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci.) — Numeri singuratici 5 cr. — Tacsa de inserţiuni: 1 cm.□ 1 cr., plus 30 cr. timbru.

Redactor responsabil: Dr. George Candrea.

Redacţiunea şi Administraţiunea: Timişoara, cetate strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse,) Nr. 41 Telefon (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4.

De douĕ-ori martir.

. . . ar fi o tradare a acelei naţiuni, pentru carea pururea gata sunt a murí . . ."
Traian Doda.

(V—a.) Şi el a murit. Şi a murit pentru acea naţiune, pentru carea a trăit, pentru carea luptă vitează a luptat pe câmp de rĕsboiu, ca şi pe câmpul politic. Luptând ca militar — şi încă ce feliu de militar! — a apĕrat tronul, a înălţat prestigiul armatei, dar' în acelaşi timp a făcut onoare numelui de român, a scos în relief geníul ostăşesc al grăniţerilor români!

Cu repunerea sa un mic gol săpat în colina cimiteriului s'a umplut. Atâta tot. Dar' tot atunci deschisu-s'a un mare gol, necalculabil în dimensiunile sale, în sinul neamului românesc.

De ani opt şi mai bine cu fiori am început a simţí golul ce ameninţá poporul grăniţeresc în deosebi, şi naţiunea întreagă preste tot. De la primul insult apoplectic aveam temeri serioase, că geniul, curagiul, devotamentul lui Doda se va perde pentru noi.

Îngrijirile, vai, n'au fost fără temeiu; un al doilea insult organic asupra neadormiţilor sĕi creeri sĕmăná deja cu o nemiloasă citaţiune a marelui cosaş, căruia adoratul nostru general la al treilea apel a trebuit sĕ plece acolo, de unde nu este reîntoarcere.

Opt ani de dile Doda nu mai erá atletul valoros, care în persoana sa representá întreg poporul, toate aspiraţiunile sale. El erá însĕ întrĕ noi şi noi speram a'l vedè earăşi la marele sĕu post ca conducĕtoriu-stejar politic, pre cum odinioară erá comandant general în armată.

Golul s'a făcut prin moartea lui atât de dureros simţit în inimile noastre, în cât cu oare-care nedumerită îngrijire ne întrebăm: cine va suplini pe Traian Doda?

*

Înainte de îmbolnăvire toată lumea îl ştiá robust, de o constituţie fisică perfectă. Vieaţa lui regulată, moderată, traiul cumpĕtat ce şi-l croise prin inteligenţa sa, şi voinţa de fer ce-l caracterisá, ne făceá sĕ credem, că acest bărbat rar are sĕ trăiească şi sĕ ne fie steaua lucitoare până va ajunge la cele mai adânci bĕtrâneţe. Prin autopsia cadavrului medicii nostri au constatat un organism de oţel la regretatul defunct. Ei bine, cari sunt sdrobitoarele influinţe cărora a trebuit sĕ cadă jertfă înainte de timp? În domeniul fisic nu le putem găsí, cu atât mai uşor în cel moral.

Sbuciumările politice, cărora s'a espus Doda, şicanele, iritaţiunile, torturile psichice, asupririle prin nedreptatea strigătoare la ceriu, ce se făceau poporului sĕu şi pe cari el le simţiá în nobila sa inimă în mĕsură potenţată: eată causa, veninul, care a repus pe valorosul general.

Un bărbat de talia lui Doda nu erá deprins a se supune, ci a comandá. Nobila sa ambiţie de a serví neamul sĕu erá adânc vătĕmată atunci, când angagiat la o causă sfântă, causă dreaptă a milioanelor de supuşi credincioşi ai patriei, nu găseşte sprijin acolo, de unde cu tot dreptul se aşteptá.

Pus la retragere fără voie, atunci, când geníul sĕu militar clocotiá întru alcătuirea celor mai admirabile planuri de reorganisare, cari menite erau a scoate un lustru al armelor monarchiei, care sĕ eclipsiască pe al duşmanilor imperiului. *Acesta a fost primul sĕu martiriu.*

Pensionarea a primit'o cu resignaţiune. Dar' spiritul pururea activ al lui Doda a găsit şi în retragere teren de activitate. Serviciile ce puteá face monarchiei întregi, declinate, el le-a pus pe altariul naţiunei sale, al patriei sale mai mici.

Ştim care este munca uriaşă ce a desvoltat în vieaţa sa de pensionar. Dar' nici ací n'a fost mai norocos. Un guvern întreg, un parlament, o societate şovinistă l'a luat la goană. Toată droaia s'a descărcat asupra »unicului deputat al partidului naţional«. Ostaşul deprins a înfruntá gloanţe, n'a putut suportá loviturile paragrafilor, al căror calibru nu-l cunoşteá şi pe cari nu-i puteá gustá. A cădut de nou jertfă. *Acum a doua-oară martir.* Acest din urmă martiriu a făcut sfêrşit vieţii celui mai nobil, mai devotat fiu al poporului românesc.

Doda în adevĕr a *murit pentru naţiune,* fiind-că nu a voit sĕ o tradeze.

Dorul fie-cărui ostaş de a murí pe câmpul armelor nu şi-l'a vĕdut realisat, avut'a însĕ mulţumirea de a-şi dá sufletul încungiurat de iubiţii sĕi, pe pământul părintesc întrĕ scumpii sĕi grăniţeri . . .

*

Curagiul militar în rĕsboiu şi curagiul civic în societate erá caracteristica cardinală a lui Doda. În lume n'ar fi esistat persoană sau corporaţiune ori-cât de înaltă, înaintea căreia sĕ nu-şi fi spus oblu cu toată francheţa vederile. Un cas foarte momentos.

Erá la anul 1869, când marea deputaţiune naţională românească a presentat în Viena petiţia înaintea tronului, în care se cereá împedecarea legilor de întroducerea obligătoare a limbei maghiare în şcoalele poporale. Majestatea Sa ţinênd cercle, se adresează cătră Doda:

— Acum cred că vor fi mulţumiţi grăniţerii mei, după ce au primit dreptul la munţi şi păduri. Stăruieşte, iubite general, ca sĕ încete cu devastarea pădurilor.

— Nu numai românii au acest obiceiu; supuşii nemţi ai Majestăţii Tale din Tirol şi Stiria fac acelaşi lucru, — rĕspunse cu politeţă, dar' şi francheţă militară Doda.

Monarchul a stat pe un moment uimit de această francheţă neobicinuită, dar' numai un moment, căci numai de cât a început zimbind o conversare mai lungă şi veselă cu generalul, şi se vedeá că-i face deosebită plăcere modul neprefăcut de a-şi espune vederile din partea unui supus militar faţă cu supremul cap al armatei.

Foişoara „Dreptăţii".

Cartea durerii.

de
Emil Bougaud.
— Tradusă după originalul frances. —
(Continuare.)

VI.

Earna venise deja. Luna Decembre viforoasă şi rece lovise greu pe morboase. Ea slăbiá vĕdĕnd cu ochii. Omul se temeá în tot momentul de catastrofă. Mamă-sa 'mi făceá cunoscută starea ei mai în toată diua.

17 Decembre.

Domnule şi amice! Sĕrmana noastră Gaëtana din di în di e tot mai debilă, vieaţa noastră şi a ei e numai un martiriu. Dta o înţelegi aceasta. Deci Vĕ rog nisuiţi-vĕ, ca epistolele mele sĕ ajungă totdeauna la timp, pentru-că eu cutez a contá pe ajutoriul Dvoastră, de şi avem unele momente în cari ne temem de o surprindere înfricoşată. Eri a umblat încă, nu ştiu adi putè-va? De şi cunoaşte starea, totuşi nu cere sĕ se mărturisiască. Confesariul sĕu ordinariu o revoaltă, pentru-că fiind câţiva ani înainte de aceasta greu morboasă, acesta i-a administrat sacramentul ungerei de pe urmă într'un mod de tot brusc. Eu aşi putè chiămá pe un alt preot, dar' cunosc dorinţa acestui iubit suflet Adecă ea vĕ doreste pe Dvoastră. Spuneţi-mi, rogu-vĕ, cum v'aşi putè preveni. O! dacă aţi şti ce bine ni-aţi face. Dumnedeul meu! Ce debilă mĕ simţesc în faţa atârei lovituri! Judecaţi, sĕ o vĕd suferind, sĕ o vĕd stingêndu-se şi sĕ o dic: eu nu pot nimic!

Adio, dle; ce se va mai întêmplá de acum până dimineaţă, vĕ voiu scrie, deja eu mĕ cutremur de aceasta.

24 Decembre.

Ce sĕ vĕ spun astădi despre starea Gaëtanei? De cu dimineaţă ea a fost tare liniştită, după amiadi însĕ sdrobită de nişte friguri cari o aruncă într'o agitare, care dacă ar durá mult, nu ar putè-o suportá 24 oare. Eu aştept medicul. La finea epistolei vĕ voiu spune ultimul sĕu cuvênt. Al meu e: că ea se află foarte rĕu, nimic nu poate fi mai sfăşiat de cât inimile noastre, nimic mai apăsat de cât spiritele noastre. Toate puterile noastre vĕ strigă: Veniţi! Gaëtana voieşte sĕ vĕ vadă. Se poate uşor ghicí că o mărturisire blândă ar mângâiá-o. Aici nu mai aşteaptă nimica. Confesariul sĕu e tare morbos. Ea nu cunoaşte alţi preoţi şi mie mi-e frică sĕ nu o înspăimênt, sĕ nu o întristez trimiţându-i unul necunoscut. Pentru îndurarea lui Dumnedeu, scrieţi-mi un cuvênt de mângâiere, Gaëtana are lipsă de el, şi dacă Dvoastră nu veţi putè de loc veni, ah! atunci trebue sĕ ştii, că pe Calvaria aceasta nu se află nici o picătură de apă pentru a domolí frigurile durerei. Dar' dacă Dvoastră totuşi aţi putè, oh! atunci lăsaţi sĕ străbată cel puţin un raz de mângâiere, ca sĕ ne mai recorim. Ah! Gaëtana îmi sfăşie inima plângêndu-se de frigurile ei de ghiaţă. Acestea plângeri trebue sĕ le aud eu până la dece oare seara. Închipuiţi-vĕ ce am devenit.

„Noi suntem cu toţii în jurul Dvoastră şi Vĕ chiămăm cu toată puterea unui suflet sdrobit."

P. S. 6 oare seara.

„Medicul a eşit acum de aici dicêndu-ne: noi perdem speranţa. — O aflaţi în periclu? — Inmediat nu, dar' acela poate veni în tot momentul. Judecaţi."

La atari epistole omul nu poate resistá, şi totuşi eu am resistat, eu am voit a câştigá douĕ-trei dile.

(Va urmă.)

Esamenul de maturitate în Năsĕud.

Timișoara, 23 Iuliu n.

Mai la vale publicăm o scrisoare, care va surprinde de sigur pe toți cetitorii, pre cum ne a surprins și pe noi. În scrisoarea aceasta se ia basa unor învinuiri grave, ce am adus asupra directorului suprem și a comisariului ministerial, cari au asistat la esamenul de maturitate din Năsĕud.

Acel esamen s'a sfîrșit cu un resultat întru adevĕr scandalos de rĕu. La timpul sĕu am condamnat autoritățile supraveghiătoare ale statului pentru acel resultat, acum însĕ vine un domn profesor, care ne spune contrariul și toată vina o pune în cârca studenților, tot rĕul îl derivă din lenea lor condamnabilă.

Domnul Dr. Moisil are curagiul civic și subscrie această scrisoare, care face un strașnic afront opiniei de până ací. De aceea noi nici n'am hesitat nici un moment cu publicarea acestei scrisori. Dacă o dăm totuși așa târdíu, e că am fost prea îmbulḑiți cu material din incidentul morții regretatului general Doda. Am credut, că e bine, ca o astfeliu de scrisoare publicul sĕ o cetească mai cu liniște. De aceea am lăsat'o până acum după înmormêntarea generalului.

Eată scrisoarea:

Năsĕud, 12 Iuliu n.

Onorată Redacțiune!

La corespondența de d. Năsĕud 25 Iuniu n. a. c. publicată în prețuita foaiă „Dreptatea“, fiind-că conține neesactități și învinuiri lipsite de ori-ce basă adevĕrată, mĕ simt îndemnat în interesul adevĕrului a face următoarele constatări, cărora Onor. Redacțiune este rugată a le dá loc în „Dreptatea“*).

1. La finea anului școl. 1894/95 au fost în clasa a VIII-a 32 școlari ordinari și unul privatist, de toți 33. Dintrĕ acestia conferința profesorală ținută la 15 Maiu a. c. a îndrumat pe 4 inși la repețirea clasei, fiindcă nu au dovedit progres suficient, prin urmare acestia nu au fost admiși la esamenul de maturitate; 29 au fost admiși la esamenul scripturistic de maturitate, asemenea și unul care în anul trecut neputênd susține esamenul de maturitate a fost relegat la repețirea acestui esamen după un an. Deci au fost admiși de toți 30.

2. După finirea esamenului scripturistic și după censurarea elaboratelor scripturistice, întrunindu-se conferința profesorală a constatat, că elaboratele alor 4 resp. 5 inși nu sunt îndestulitoare și a nume: al unuia din limba română, al altuia din limba maghiară, alor trei din limba latină.

Aceasta s'a constatat și în conferența ținută în prediua începerei esamenului verbal de maturitate sub presidiul directorului suprem și în presența comisariului ministerial, prin urmare acesti 5 inși nu au putut fi admiși; pre lângă ei încă unul din motiv, că a ajuns la cunoștința direcțiunei gimnas., că încă fiind școlariu în Blașiu a comis la finea anului școlar 1892/93 un furt, ceea-ce a constatat și cercetarea făcută, pre cum și mărturisirea respectivului școlar așa, că pertractarea finală în aceasta causă are sĕ urmeze în curênd. S'au presentat așadară la esamenul verbal de maturitate 24 școlari.

Ací am de observat, că la esamenul scripturistic nu au căḑut dintrĕ cei mai buni — cum afirmă corespondentul —, căci nu se poate numí „bun școlar“ acela, care trece dintr'o clasă într'alta numai pe basa calculului general de „destulitor“ și peste an în continuu este admoniat, că nu face din destul; ceea-ce dovedesc evident actele respective, cari se află în archiva direcțiunei gimnasiale. Doi dintrĕ cei 5 școlari ar fi putut sĕ dovediască progres eminent sau cel puțin bun, dacă lenea, un rĕu foarte mare la școlari, n'ar fi fost călăuza lor aproape în întreg cursul lor gimnasial. Elaboratele lor scripturistice arată aceasta până la o dureroasă evidență.

3. Conferința profesorală, când la finea cursului școlar pentru clasa VIII. și înainte de esamenul scripturistic de maturitate a pertractat admisibilitatea la acest esamen, s'a aflat îndemnată a atrage atențiunea la 18 școlari, ca sĕ folosiască timpul disponibil pentru pregătire, și bine pregătiți sĕ se presinte la esamen.

4. Din cei 24 școlari admiși la esamenul verbal au fost declarați: unul matur cu eminență, 2 maturi cu bun, 8 maturi, 10 inși au fost relegați la repararea esamenului din câte un studiu după trei luni, ear' trei relegați la repețirea esamenului întreg după un an.

5. Este adevĕrat și totodată foarte dureros, că numĕrul celor căḑuți este așa de mare, însĕ nu prigonirea, nu șicanările, nu amenințările cu recurs la ministrul de culte și instrucțiune publică au fost causa, ci lipsa de pregătire suficientă a „tinerelor mlădițe“.

Indignarea trebue sĕ producă acea împrejurare, că se află tineri, cari cutează a se presentá la esamen nepregătiți, cari dovedesc atât de puțină seriositate și interesare de sine, credênd poate, că vre-un noroc orb îi va favorisá.

Din toate cele înșirate mai sus, cari sunt basate pe adevĕr, ori-cine, nepreocupat și condus de simțul de adevĕr și dreptate, își va fi câștigat convingerea, că pe nedrept și într'un mod de tot nesocotit au fost atacați directorul suprem și comisariul ministerial. Acesti bărbați de școală au dovedit și acuma, ca și în anul, trecut deplină objectivitate, simț de echitate; nu numai nu au șicanat de loc, ci din contră, la punerea întrebărilor au fost cu foarte mare considerare, punênd întrebări mai ușoare școlarilor mai slăbuți, mai grele celor mai buni; nu au făcut în nici un mod presiune asupra profesorilor, nu au amenințat cu recurs la ministeriu, ci toate hotărîrile s'au adus în deplină conțelegere pe basa resultatelor constatate. Lipsită de adevĕr este și afirmațiunea, că „comisariul ministerial s'a esprimat, că numai Blășenilor au de a mulțumí Năsĕudenii resultatul acesta atât de funest.“

În tot decursul esamenului, pre cum și în conferință, nu s'a amintit cu nici un cuvênt Blașiul.

„Resultatul funest“ este a se atribuí numai și numai pregătirei nesuficiente a respectivilor școlari.

Din cele espuse urmează și aceea, că nedreaptă este învinuirea aruncată și asupra profesorilor lași, etc.

Profesorii și-au făcut datoria, sfătuind, îndemnând și admoniând în continuu pe școlari, cu deosebire în decursul anului școlar 1894/95, ca de cu bună vreme și cu toată seriositatea sĕ se pregătească pentru esamen. Mai mult de cât atâta profesorii nu pot face.

Ca încheiere adaug, că este foarte dureros, că se află corespondenți, cari din rea credință se încearcă a seduce publicul prin împărtășiri false, în loc sĕ-și câștige informațiuni basate pe fapte, și apoi dacă se interesează într'adevĕr de afaceri publice, fie acelea de ori-ce natură, sĕ pășiască în public numai cu informațiuni adevĕrate.

Dr. Const. Moisil
prof. gimn.

*

De și nu hesităm nici un moment sĕ condamnăm alăturea cu Dl Dr. Moisil pe studenții, cari au făcut așa ḑicênd o rușine gimnasiului din Năsĕud, presupunênd, că spusele DSale sunt cele adevĕrate, totuși trebue sĕ premitem unele observări.

Ne surprinde rĕu întârḑierea rĕspunsului dat de Dr. Moisil. Dacă lucrul stă așa cum îl presintă DSa, de ce a lăsat în rĕtăcire publicul românesc în decurs de trei sĕptĕmâni? Dup'aceea constatăm, că numai în aprecierea causei acelui nefast esamen corespondentul nostru se deosebește de D. D-r Moisil, nu însĕ în date. Datele au fost foarte corect raportate, deci rea credință nu i-se poate imputá corespondentului nostru. În fine, chiar admițênd aserțiunile dlui Dr Moisil, nu putem absolvá de ori-ce învinuire pre profesori. Căci pot sĕ fie de vină studenții, dar' la astfeliu de „resultate“, ḑeu, profesorilor încă li-se poate mult imputá.

*) Fiind-că „Tribuna“ a reprodus această corespondență, e rugată a reproduce și această întimpinare.

Austro-Ungaria.

Monarchul în Croația. Foile semi-oficioase spun, că banul Croației ar fi rugat pe Majestatea Sa monarchul, sĕ cerceteze la toamnă Croația, când se va întêmplá deschiderea mai multor instituțiuni culturale. Monarchul a asigurat pe ban despre grația Sa și a promis că va cercetá Croația.

„Magyarország“ află de o atăcare a legii faptul, că banul a cutezat sĕ *„învite“* pe regele, pe ministrul-president Ungar și pe guvernul maghiar la Croația. Ḑice, că e absurd că stăpânul casei sĕ fie învitat oficios la casa sa proprie. Auḑi colo, sĕ facă ei una ca asta fără, ca mai nainte sĕ consulte cu onorabilii de la „Magyarország“! Asta tot nu se cade!

Străinătate.

Demonstrațiunea din Sofia. (Sofia, 22 Iuliu). Referitoriu la scandalul întêmplat cu ocasiunea înmormêntărei lui Stambulov se constată ulterior următoarele:

Când conductul a sosit la locul unde s'a comis atentatul, *o ceată înarmată a atacat conductul și l'a împrăștiat cu pușcături de revolvĕr și cu ciomege.* O altă ceată a rupt cununile. Panica erá colosală, fie-care căutá sĕ-și salveze vieața. Mai mulți au voit sĕ se năpustiască asupra lui *Petcov* și a *dnei Stambulov*, dar' au fost împedecați. *Poliția n'a deținut pe nimenea.*

Au fost insultați și representanții puterilor esterne. *Consulul Greciei a fost lovit în cap cu bastonul, nevasta consulului României încă a fost insultată. Pe viceconsulul României* cineva l'a lovit cu pumnul în pept. Ceaușii consulilor înaintau pe lângă stăpânii lor *cu revolverele în mână.*

Atacurile și insultele s'au repetat de mai multe-ori.

Când sicriiul a fost depus în groapă, ceata insultătorilor a amenințat de nou publicul cât mai avuse curagiul sĕ însoțiască mortul până la cimiteriu. Fostul ministru de esterne *Grecov* a recercat pe prefectul de poliție sĕ dețină pe matadorul insultătorilor; prefectul a și dat ordin, dar' *comisariul de poliție în presența tuturor consulilor a denegat esecutarea.*

Când conductul ajunsese la biserică s'a pușcat din revolvere; publicul tremurá de frică; oficerii și-au tras din teacă săbiile, ca sĕ facă ordine. Membrii cetei de insultători s'au aruncat asupra consulilor și au început sĕ-i loviască cu bastoanele. *Consulul austro-ungar din Filipopol a primit preste cap o lovitură atât de puternică, în cât și-a perdut conștiența și a fost dus pe sus în localitățile clubului.* Consulul englez încă a fost insultat.

Doamna Stambulov și dna Mutcurov *au leșinat* și au trebuit transportate a casă cu trăsura.

Sicriiul s'a depus în groapă fără nici un serviciu divin, și fără nici o cuvêntare funebrală.

Ceata rusofilă sbierá într'una: *Jos cu austriacii! Jos cu șvabii! Jos cu consulii, complicii lui Stambulov!*

Antipatia față de Ferdinand crește din ḑi în ḑi, chiar și o parte a armatei e contra lui. În Tîrnova, Varna și Filipopol placate mari ḑic, că *principele șvab trebue alungat din țeară.* Se svonește, că după re'ntoarcerea din Petersburg metropolitul *Clement* și *Teodorov* vor fi proclamați *regenți până la alegerea unui principe recomandat de Rusia,* Ferdinand dorește sĕ se 'ntâlniască cu deputațiunea.

(Viena, 22 Iuliu). În cercurile politice se susține cu positivitate, că în casul re'ntoarcerei lui Ferdinand *oficiul de esterne va recercá toate puterile interesate* sĕ nu adereze la propositiunea de recunoaștere provenită de la o *alta* putere, și *sĕ detragă bunăvoința de până acum față de Ferdinand.*

Politica Franciei. (St.-Pol, 22 Iuliu) La inaugurarea noului gimnasiu de aici ministrul-president *Ribot* a ținut un discurs, în care ḑice că politica Franciei e pace și bună înțelegere în lăuntru, și neșovăire în afară, pentru carea prietinia unei mari națiuni constitue gagiul siguranței onorifice.

Internatul de fetițe din Blașiu.

Ni-s'au trimis condițiunile de primire în internatul Vancean de fetițe, pre cari cu plăcere le publicăm.

Internatul Vancean de fetițe.

— Publicare de concurs. —

Din partea direcțiunii internatului Vancean de fetițe din Blașiu se aduce prin aceasta la cunoștința publicului interesat, că terminul concursului la acest internat este până la 15 August st. n. 1895.

Condițiunile primirii sunt următoarele:

1. Pentru o elevă vor fi de a se plătí pe o lună câte 12 fl. v. a. și așa pe un an școlastic 120 fl. v. a. în două sau cel mult patru rate anticipative, și pe lângă aceea o taxă anuală de înscriere de 3 fl. pentru elevele din cele 6 clase elementare ale școalei și de 6 fl. pentru elevele din cele 2 clase superioare ale școalei. Alte tacse separate nu se vor solví de cât pentru elevele acelea, cari vor voí a învĕțá limba franceză și fortepianul. Și acelea taxe însĕ vor fi cât se poate mai moderate.

2. Fie-care elevă va trebuí sĕ fie provĕḑută cu vestminte în o formă, cu două șurțe în formă de rochie și 2 pălării în o formă la eleve, cari toate laolaltă procurate în institut costă de la 14 fl. până la 18 fl. după etatea elevei. Mai departe fie-care elevă are sĕ aducă: 6 cămeși, 6 pantaloni, 6 camișoane, o fustă de earnă, 6 servete, 12 batiste, 6 părechi ciorapi, 6 ștergare, 2 părechi păpuci, 1 perie de dinți, 2 pepteni, 1 perie de cap, 2 perii de încălțăminte, 1 plapoamă, 1

saltea de lână, 2 perini, 4 fețe de pat (lepedee), 4 fețe de perină, 2 cuverte de pat de giolgiu alb și un lavor de spălat, care se poate procură în Blașiu în o formă la toate elevele. Objectele fie-cărei eleve au se fie marcate cu numele sau cu inițialele numelui elevei.

Pentru suma numită fie-care elevă va căpětă următoarea provisiune:

1. Locuință în etagiul institutului în sale mari sănětoase și luminoase, provědute cu toate supelectilele de lipsă.

2. Vipt întreg regulat, și anume a) dejun de cafea, b) amiadi 3 plese, în Dumineci și sěrbători 4 plese, c) ojină, d) cină 2 plese.

3. Spălat, luminat și încăldit.

4. Instrucțiune în fert, spălat, călcatul cu ferul, copt, tors, țesut, curățit, grădinărit, croit, cusut, ducerea socotelelor economiei de casă, cumpěratul articlilor ținětori de economia casei, conservatul și aședatul legumilor și victualelor preste earnă, îngrășatul animalelor, prăsirea și ținerea galițelor și altele.

Pentru elevele, cari au mai fost în internat în anul din urmă, încă este a se suplică din nou.

La rugările pentru primirea fetițelor cari nu au mai fost în internat, este a se alătură și testimoniul despre clasa absolvată. Rugările sunt de a se îndreptă către Prea Veneratul Consistoriu Metropolitan.

Blaș, 3 Iuliu n. 1895.

Dr. Alesandru Gruma, director.

Din Comitate.

— Un rěspuns. —

Orăștie, 18 Iuliu n.

În urma corespondenței mele cu privire la congregațiunea din 28 Iuniu a. c. din Deva, vine „Tribuna“ ori mai bine dis *unul dintrě acei argați*, cari în cât se poate rěmân ascunși sub suspițiosul, dar' *sănětosul* scutal anonimității, și în loc sě-și recunoască păcatul și sě roage și el cu mine dimpreună pe toți membrii români ai congregațiunei, sě arete ceva interes pentru cele ce se petrec pe terenul vieții administrative; — îmi face mie imputare, că am vorbit ungurește în congregațiune.

De și față de *un anonim*, nu ași avě datorință, dar' trebue sě mě dechiar din considerare față de publicul român.

Este adevěrat, că în congregațiă am vorbit ungurește; dar' mai nainte de a înșiră motivele, trebue sě accentuez, că suspectul anonim de astădată *numai din malițiě* 'mi face aceasta imputare, deoare-ce dacă s'ar fi simțit cât de puțintel atins în simțul sěu național, m'ar fi luat *îndată după congregațiă* la trei parale.

Atunci ași fi credut că are motive cinstite; adi însě, după ce de satelit anonim numai *după delarvarea lui* și a socilor sěi vine cu plânsoarea, că am vorbit ungurește, și simulează că ar fi adânc mâhnit (?!). — trebue sě presupun, că *nu motive cinstite l'a îndemnat* la acest paș; ci un fel de simț de rěsbunare, care 'l simte și ursul, când în somnul sěu *letargic* îl conturbă cineva strigându-i: scoală-te măi nătărăule!

Motivele, că am vorbit ungurește, sunt următoarele împregiurări:

a) în congregația noastră nici când nimenea *n'a tras la îndoială îndreptățirea vorbirei românești*, ci, de și mulți dintrě membrii maghiari nu pricep vorbirile românești, tot deauna le-au ascultat fără cea mai mică contradicere; — ceea-ce altcum le este și datorința.

Principiul îndreptățirei dară absolute nu e periclitat; dacă însě s'ar iví cele mai mici semne de contradicere, *atunci* n'ar fi permis a vorbí altcum decât numai românește;

b) neparticipând membrii români la congregațiune, e lucru foarte firesc, că dacă voești sě-ți primească vre-o propunere, trebue sě le vorbești celor presenți în limba care o pricep și ei; că altcum nu poți pretinde sě-ți primească vederile, a căror motivare nu o pricep;

c) convingerea mea este, că dacă și în limba ungurească poți face serviciu aspirațiunilor noastre naționale, ar fi o neghiobiă a *jertfí resultatul* pentru a'ți face un reclam, vorbind românește în mijlocul unei adunări curat unguręști.

Nu vreau sě dic prin aceasta altceva, decât, că: eu am pus mare pond, că propunerea mea, referitoare la edarea regulamentului în limba română, de astădată sě fie primită, *de oare-ce mai nainte deja de două ori a fost respinsă*, și membrii din majoritatea ungurească s'au scusat că ei nici n'au priceput că ce am vorbit eu atunci românește.

Mai mulți maghiari cari m'au priceput, și atunci au votat pentru primirea propunerii.

Din acestea se vede, — *cine vrea sě vadă* — că pentru ce vorbesc eu în congregațiune și ungurește. — Că ași vorbí totdeauna numai ungurește, nu este adevěrat.

Repet, că procederea mea *nu din considerare către anonimul fatalist*, mi-am motivat'o, ci am voit sě o rectific înaintea publicului cetitoriu, care prin astfeliu de recensiuni anonime tendențioase prea ușor poate fi sedus; și fiind — din bună-voința (?) unor indivięi necopți, — în aer ceva despre „veritabilii naționaliști“, „moderați“, renegați“ etc. nu știi momentul când te înrolează pe basa unor fleacuri anonime în cea din urmă clasă proastă de tot, — de și pe mine la scrierea corespondenței nu m'a condus altceva decât sě ne unim *cu toții*, ori *cât de mulți* la împlinirea datorinței impuse.

Ca admoniare, în fine, declar că dacă voiu mai observá, că dl satelit anonim stă și mai departe în serviciul unor tendințe necinstite, îl voi *delarvá de masca anonimității*, numindu-l cu numele, dacă el n'are bărbăția s'o facă, ci joacă rolul unui cameleon.

Vedi, dle anonim, eu mě subscriu:

Dr. Aurel Munteanu
advocat.

Corespondență.

Dognecea, 29 Iuniu v.

(Esamenul la școala din loc.)

Ținêndu-se esamenul din religiune în 16 Iuniu st. n. după amiadi la 4 oare, a fost presidiat de P. On. Dn protopop al tractului Bocșa, Macsim Popoviciu, dimpreună cu comisariul consist. învětătoriul Ioan Marcu, fiind de față preotul local ca catichet, preotul din Ocna de fer, apoi învětătorii locali și unii membri ai comitetului și epitropiei parochiale, s'au esaminat mai întâiu pruncii clasei I., după aceea trecû comisiunea esaminătoare în clasa a II-a; dar' cu durere trebue sě mărturisesc, că atât în clasa I-mă cât și în a II-a școlarii și școlărițele au dat rěspunsuri foarte slabe; ba ce e mai mult, întrebându-se o școlăriță din clasa a V-a (de 12 ani) poruncile bisericești, nu le-a știut.

Dorind comisiunea a audí ceva și din cântarea bisericească — organul bisericesc local delăturând învětătorii locali de la cantorat, nu fură îndatorați a propune cântarea bisericească, dar' din simț religios instruase tinerimea cântarea bisericească în trei voci (terțet), — preotul local, Lazar Bilean, carele pe lângă cei doi fii ai sěi mai mari învětă mai vre-o patru cinci prunci de-ai aderenților sěi glasurile, cari la audul „cântarea bisericească“ sar preste scăunii de la locurile lor și se pun toți într'o scăunie începênd a cântá „Pre Tatăl“, ceialalți școlari stăteau cu gurile căscate neștiind cântá, dar' la admonierea preotului începură și ei după ceialalți șasește. După finirea acestei cântări Dl protopop cu comisariul consistorial roagă pre învětătorii locali de a cântá ei cu copiii ceva din cântările bisericești, la ce învětătorii, de și neobligați, se supuseră. (Vědênd aceasta preotul local, cu o ură nemărginită contra chiămării sale de preot, pășește înaintea comisiunii esamen. consist. dicênd: „Dacă ați venit ca sě esaminați dascălii, rěmâneți cu dascălii, eu mě duc“, își ia pălăria și se duce ne-mai întorcêndu-se înděrět, ignorând autoritatea comisiunei esamen. consistor. înaintea celor de față.

Comisariul consistorial, învětătoriul Ioan Marcu, după ce făcû visitele cuviinciose învětătorilor locali, nu știu din ce causă, de loc a și plecat. *Dar' Dl protopop?*

Ce pași va face Dl protopop la Ven. Consistoriu, vom vedě.

După finirea cântărilor „Pre Tatăl“ și „Cu vrednicie“ din partea școlarilor în 3 voci, cari au fost aplaudate din partea celor de față cu vorbele *„sě trăiți copii“*, unii din cei presenți agrăiră comisiunea esaminătoare, „că până când merg acestea din partea preotului local, ori n'ar fi frumos sě cânte copiii tot astfeliu și în biserică.“ La alți străini de religiune și naționalitate s'au putut dá pentru conducerea corului 120 fl. anualminte, ear' la acesti învětători pentru conducerea corului și instruarea tinerimei școlare în cântările bisericești nu se poate dá nimic.

La toate acestea Dl protopop n'a reflectat nimic.

În 25 Iuniu st. n. s'a ținut esamenul din celelalte objecte de învětământ, sub presidiul prim forestrieriului din loc, Gustav von Sommerfeld, care sa avut un succes strălucit în ambele clase. De față au fost numai învětătorii germani din loc.

Dar' preotul român din loc, carele are doi copii în clasa superioară și carele conform oficiului sěu e îndatorat a sprigini învětământul și a îndemnă atât cu fapta, cât și cu vorba pe parochienii sěi de a luá parte în numěr cât mai mare la asemenea ocasiuni, unde a fost?

Atât înainte, cât și după amiadi la institutul de credit din loc a fost, ear' pe învětători nu numai că nu-i sprigineşte, ci îi persecută în ale învětământului, ear' din biserică îi scoate afară.

'Unul din cei presenți.

Cronică.

Timișoara, 23 Iuliu.

La înmormêntarea generalului Doda. Ni-se scrie, că la adresa întristatei familii a mai sosit o adresă de condolență de la Feldzeugmeister Rudolf Freiherr von *Merkl*, Sections-Chef im Reichs-Kriegsministerium, Viena.

Un scandalos cas de prigonire. Ni-se scrie cu datul Orĕștie 21 Iuliu: În comuna *Jibot* (comitatul Hunedoarei) veniau țěranii de la lucrul de câmp a casă și pre cum e obiceiul lor, au compus un steag din năfrămi femeiești, împodobindu-i marginile cu o petea tricoloră românească.

Cu steagul acesta și cu musica au intrat în comună; unul dintrě ei a strigat: „sě traească nația românească“!

Nu li-a trebuit mai mult gendarmilor din comună; la moment s'au înarmat și au făcut asalt asupra „revoluționarilor“ periculoși, i-au lănțuit pe toți și cu steagul în frunte i-au transportat la tribunalul din Deva, unde apoi au fost aruncați în închisoare.

Astfeliu de brutalități gendarmerești se întêmplă ele adese ori, dar' ceea-ce ne scandalisează mai mult, e, că judele de instrucțiune de și i-ar fi fost datorința, nu a luat *îndată interogatoriul*, în urma căruia ar fi trebuit sě-i elibereze, ci i-a trimis în temniță.

Un practicant de farmacist se caută într'o farmacie românească, în Ardeal, pe lângă condițiuni foarte favorabile. Cerințele sunt sě fie absolut de cl. VI gimn. sě știe românește și ungurește. Cei ce reflectează la cariera de farmacist pot luá informațiuni mai detaiate de la redacția „Dreptății“. Recomandăm tinerilor români această ocasiune.

Petrecere de vară. Reuniunea română de cântări din Maiere invită la *petrecerea de vară* ce se va arangiá în 4 August n. 1895 în grădina și saloanele restaurantului Novotny (Maiere) împreunată cu concert de musică militară și civilă, cu diferite petreceri poporale și cu joc. *Venitul curat este menit fondului steagului reuniunii.* Petrecerea se începe la 4 oare d. a., jocul la 8 oare seara. Întrarea de familiă 1 fl., de persoană 30 cr. (Învitările s'au făcut în trei limbi.)

Literatură, artă și știință.

Din București primim știrea, că stimatul nostru amic și colaborator estern, Dl Teodor V. *Păcățian*, șef de birou în cancelaria notariului public regesc din *Caransebeș*, a terminat și a presentat ministrului de justiță al României, Dlui Alesandru *Marghiloman*, o lucrare de mare importanță și de netăgăduită valoare pentru guvernul român, intitulată: *„Catastrul și modurile introducerii sale în România“*. Studiul acesta, lucrat de mână espertă, este provědut cu o chartă catastrală, apoi cu toate formularele necesare, și are următoriul cuprins: I. Foloasele și istoricul catastrului, sistemul frances, sistemul german. II. Pregătirile catastrării. III. Měsurarea catastrală. IV. Localisarea. V. Rectificarea catastrului juridic (carte fonduală). VI. Catastrul impositelor. VII. Forma și cuprinsul catastrului juridic, VIII. Despre întabulare. IX. Forma și cuprinsul documentelor. X. Despre prenotațiuni. XI. Hipoteca simultană. XII. Dreptul de petițiunare. XIII. Forma și cuprinsul petițiunilor, resolvarea acestora. XIV. Despre desmembrare și încorporare. XV. Manipularea internă la oficiul de carte fonduală. XVI. Încheiere.

Credem, că guvernul României, care, cum suntem informați, are serioase intențiuni de a introduce *catastrul* în țeară, va aprețiá după merit aceasta lucrare, eșită din condeiul unui specialist în ale — *catastrului.*

Mai nou.

Nou diariu național.

Începênd cu 1 Septembre, Domnul *Roberto Fava*, cunoscutul italian filoromân, va scoate în București o foaie sěptěmânală cu titlu *„Mesagerul Național“*.

„Lumina“,

care a apărut în Giula, a încetat pe un timp nehotărît de a mai apăre. D. Voniga ne scrie, că vrea sě transformeze „Lumina“ în organ politic-bisericesc.

Băile Herculane (Mehadia)

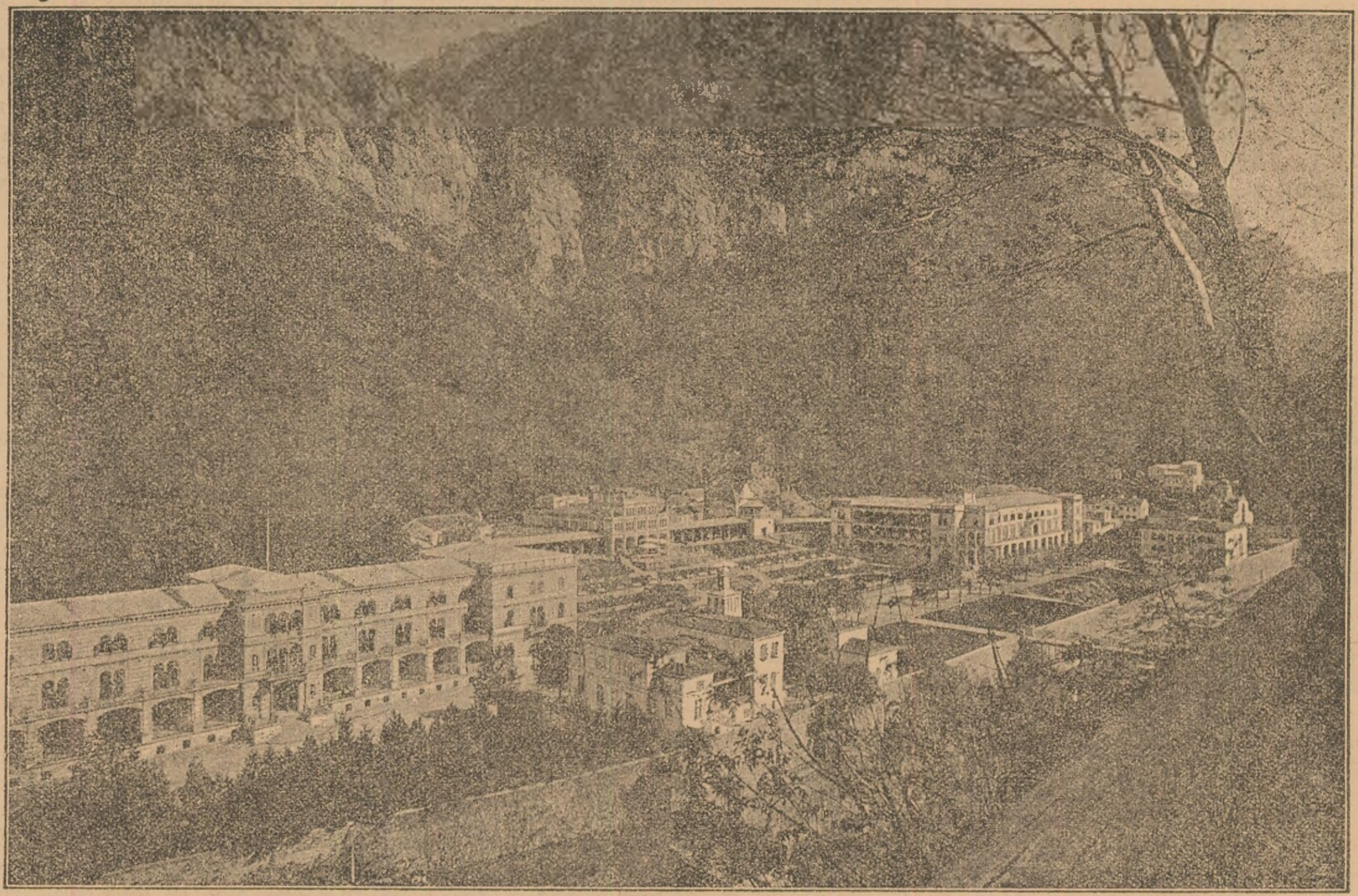
(Herculesfürdő, Ungaria).

Stațiune de cale ferată, poștă și telegraf.

Renumite therme

de pucioasă și sare cu temperatură terestrică de 55° C.

Începutul sesonului la 1 Maiu.

Loc de cură climatică — Gimnastică suedică și massagiu — Băi electrice — Hidroterapiă — Rendez-vous internațional — Situațiune admirabilă în valea romantică a Cernei — Promenade și locuri de escursiuni — Climă favorabilă — Situațiune scutită de vênt — Aer ozonic și liber de praf — Palaturi de băi, oteluri splendide — Salon de cură — Luminațiune electrică — Musică proprie — Orpheu (Teatru Variété).

Medici români.

Consultațiuni în toate limbile europene.

Iuncțiune cu trenul Espres, Orient-Espres; de la Orșova cu năile dunărene.

Bilete cu prețuri reduse. **Frecuența în anul 1894: 10.000.**

63 (10—9)

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timișoara.